

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

COVID-19 JAKO NEMOC Z POVOLÁNÍ a PŘEZKUMNÁ ŘÍZENÍ

MUDr. Markéta Holubová
88. KD CHPPL SZÚ, 21. 4. 2022

Obsah

- **NzP obecně**
- **Infekční NzP**
- **Příklady z praxe a z přezkumných řízení**
- **Úmrtí a NzP**
- **Odškodnění NzP**

Nemoci z povolání - obecně

Nemoc z povolání je pojmem medicínsko-právním.

Český právní řád se zabývá otázkou nemoci z povolání v řadě předpisů, vlastní definici pojmu nemoci z povolání a jejich výčet pak uvádí **nařízení vlády č. 290/1995 Sb.** (dále jen „**Seznam nemocí z povolání**“).

Nařízení vlády č. 290/1995 Sb.

§ 1 odst. 1

Nemoci z povolání jsou nemoci vznikající nepříznivým působením chemických, fyzikálních, biologických nebo jiných škodlivých vlivů, pokud vznikly za podmínek uvedených v seznamu nemocí z povolání. Nemocí z povolání se rozumí též akutní otrava vznikající nepříznivým působením chemických látek.

290/1995 Sb.
NAŘÍZENÍ VLÁDY
ze dne 15. listopadu 1995,
kterým se stanoví seznam nemocí z povolání

Změna: 114/2011 Sb.
Změna: 168/2014 Sb.

Vláda nařizuje podle § 107 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění:

§ 1

(1) Nemoci z povolání jsou nemoci vznikající nepříznivým působením chemických, fyzikálních, biologických nebo jiných škodlivých vlivů, pokud vznikly za podmínek uvedených v seznamu nemocí z povolání. Nemocí z povolání se rozumí též akutní otrava vznikající nepříznivým působením chemických látek.

Nemoci z povolání - obecně

Nemoci z povolání posuzují, uznávají, lékařské posudky o nemoci z povolání vydávají a vývoj zdravotního stavu osoby s uznanou nemocí z povolání sledují výhradně

poskytovatelé pracovnělékařských služeb v oboru pracovní lékařství, kteří získali podle zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, povolení Ministerstva zdravotnictví k uznávání nemocí z povolání.

- <https://www.mzcr.cz/seznam-poskytovatelu-kterym-bylo-udeleno-povoleni-uznavat-nemoci-z-povolani/> „Střediska nemocí z povolání“
- **místní příslušnost** poskytovatele uznávajícího nemoci z povolání, neplatí zde princip svobodné volby lékaře.

V souladu s § 82 odst. 2 písm. g) zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, provádí krajské hygienické stanice ověřování podmínek vzniku onemocnění pro účely posuzování NzP.

Příloha k nařízení vlády č. 290/1995 Sb. Seznam nemocí z povolání

Kapitola V

Nemoci z povolání přenosné a parazitární

Položka	Nemoc z povolání	Podmínky vzniku nemoci z povolání
1.	Nemoci přenosné a parazitární	K položkám č. 1 a 2:
2.	Nemoci přenosné ze zvířat na člověka buď přímo nebo prostřednictvím přenašečů	Nemoci vznikají při práci, u níž je prokázáno riziko nákazy.
3.	Nemoci přenosné a parazitární vzniklé v zahraničí	Nemoci vznikají při práci v epidemiologicky obtížných oblastech s rizikem nákazy.

Proces posuzování inf. onemocnění pro účely NzP

- **klinické podmínky** – hodnotí středisko NzP
(kl. projevy + laboratorní nález)
- **hygienické podmínky** - hodnotí KHS
(výjimka NzP vzniklé v zahraničí, tj. kapitola V.,
pol. 3
- hyg. podmínky hodnotí přímo středisko NzP)
(riziko nákazy při práci)

**Klinické + hygienické podmínky =
uznání NzP a vydání LP o NzP (středisko NzP)**

Riziko nákazy

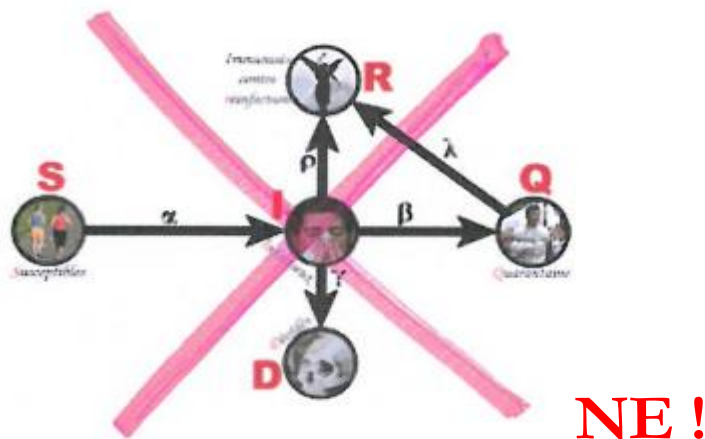
Rozumí se vyšší pravděpodobnost přenosu nákazy při vlastním výkonu práce (pracovních činnostech) než v jiném obvyklém kontaktu s jinými osobami (a to i v období epidemického výskytu onemocnění).

Z hlediska hygienického je obecně splněna podmínka vzniku onemocnění tehdy, jestliže zaměstnanec pracoval za podmínek, za kterých příslušná nemoc z povolání **vzniká (může vzniknout)**, aniž by musel prokazovat, že příslušné onemocnění skutečně prokazatelně vzniklo při výkonu práce.

! POZOR

"Nemoci vznikají při práci, u níž je prokázáno riziko nákazy"

z této formulace nevyplývá, že je bezpodmínečně nutné hledat pacienta (pouze susp. zdroj nákazy), od kterého se zdravotník mohl nakazit a epidemiologickou souvislost.

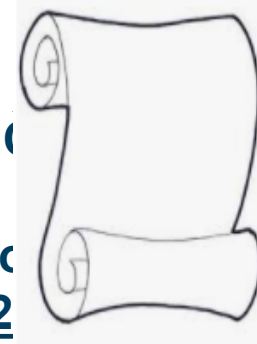
Stanovisko výboru Společnosti pracovního lékařství ČLS JEP

k podmínkám uznání nemoci COVID-19 za nemoc z povolání
ve smyslu nařízení vlády č. 290/1995 Sb. k datu 23.2.2020

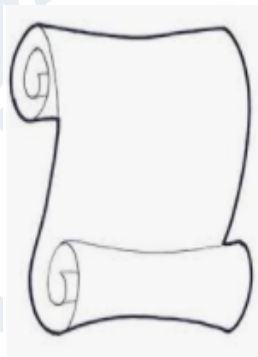
(1. aktualizované znění)

Nemoc označovaná COVID-19 je vysoce infekční onemocnění způsobené koronavirem SARS-CoV-2 přenosné z člověka na člověka. Vznik onemocnění při výkonu povolání, při práci, je možný. Pro uznání COVID -19 za nemoc z povolání musí být splněny tyto podmínky:

1. Onemocnění musí být prokázáno **klinicky** a musí být rovněž potvrzeno **laboratorním** vyšetřením.
2. Hygienickým šetřením musí být ověřeno, že jsou **splněny podmínky práce uvedené v seznamu nemocí z povolání**. Pokud nemoc covid-19 vznikla při práci, u níž je hygienicky (epidemiologicky) prokázáno **riziko nákazy**, uznává a hlásí se jako nemoc z povolání přenosná (kapitola V, pol. 1 či 3).

ze dne 19. 5. 2020

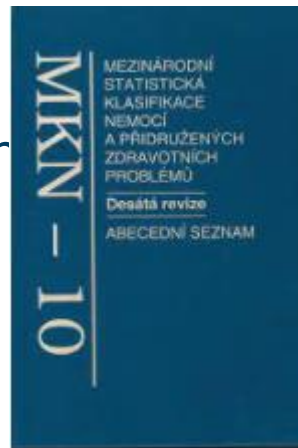
Stanovisko Společnosti nemocí z povolání ČLS JEP k možnosti uznat onemocnění koronavirem COVID 19 za nemoc z povolání ve smyslu platných předpisů.

Onemocnění způsobené koronavirem COVID 19 lze uznat za nemoc z povolání zařazenou do kapitoly V, položky 1 nebo 3 seznamu nemocí z povolání (příloha k nařízení vlády č. 290/1995 Sb., v platném znění) při splnění následujících podmínek:

1. Je prokázáno, že onemocnění proběhlo s klinickými projevy
2. Laboratorními výsledky bude ověřeno, že onemocnění v příslušné době skutečně proběhlo
3. Epidemiologickým šetřením bude prokázáno, že pacient vykonával v době předmětné pro vznik nemoci, práci, při které existuje riziko touto nemocí onemocnět

CAVE

**Nemoci z povolání – diagnóza onemocnění
slovně i kódem dle MKN-10 !**

VS.

definice případu dle ECDC + pro účely surveillance

Case definition for coronavirus disease 2019 (COVID-19),
as of 3 December 2020 (europa.eu)

Surveillance definitions for COVID-19 (europa.eu)

Základní informace k ověřování podmínek vzniku onemocnění COVID-19 pro účely posuzování nemocí z povolání ke dni 24. 6. 2020 vydané MZ pro KHS

Obecně lze konstatovat, že v návaznosti na šetření provedené krajskou hygienickou stanicí v konkrétním případě, lze splnění podmínek vzniku nemoci z povolání u covid-19 předpokládat zejména:

- u zdravotnických pracovníků, kteří poskytují zdravotní péči ambulantní, jednodenní, lůžkovou či ve vlastním sociálním prostředí pacienta, či vykonávají činnosti přímo související s poskytováním zdravotní péče nebo hospicovou péčí,

-
- u pracovníků zařízení sociálních služeb s pobytovou sociální službou, kteří poskytují pomoc při osobní hygieně, asistenci při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, či pečovatelskou činnost v domácnosti klienta,
 - pracovníků dalších zařízení obdobného charakteru,
 - pracovníků hospicové péče a to i mobilní h.p.,
 - studentů v souvislosti s nařízenou pracovní povinností k zajištění poskytování zdravotních a sociálních služeb,
 - pracovníků úklidových služeb ve zdravotnictví/sociálních službách a u pracovníků manipulujících s potencionálně kontaminovaným biologickým odpadem,

-
- u pedagogických pracovníků, zejména učitelů, vychovatelů, speciálních pedagogů a asistentů pedagogů zejména při práci se zdravotně znevýhodněnými skupinami s obtížnější schopností obecně dodržovat hygienická pravidla,
 - u příslušníků Policie České republiky, strážníků obecní policie, armády, u příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky, kdy nelze zcela jednoznačně vyloučit přenos infekce při rizikovém kontaktu s osobou při výkonu jejich práce.

Naproti tomu u jiných profesí se splnění podmínek vzniku NzP nepředpokládá:

- různé administrativní pozice na úřadech, v bankách, v pojišťovnách, pobočkách pošty apod., a to včetně pracovníků na přepážkách,
- u prodavačů či pokladních, u řidičů z povolání apod.,
- u pracovníků v gastronomii, v restauracích, při výrobě potravin,
- u pracovníků v průmyslu, stavebnictví, hornictví, energetice, lesnictví či zemědělství apod.,
- u veterinářů, kdy v době vydání tohoto materiálu se nepředpokládá přenos ze zvířat.

V souladu s platnými podmínkami pro uznávání nemocí z povolání se např. u administrativních profesí, ve výrobních podnicích apod., za nemoc z povolání nepovažuje onemocnění získané od spolupracovníka.

Postup při podezření na nemoc z povolání

Podezření na NzP – kdo odesílá na středisko NzP?

- praktický lékař,
- odborný lékař,
- poskytovatel pracovnělékařských služeb,
- event. i na základě žádosti zaměstnavatele o pacienta (klienta).

Jaká je potřebná dokumentace?

- žádanka k vyšetření – s důvodem vyšetření,
- Kopie ze zdravotní dokumentace v rozsahu potřebném k posouzení NzP, ev. další dokumentaci potřebnou k posouzení NzP,
- zprávy odborných lékařů z vyšetření, ošetření, léčení posuzovaného onemocnění.

A screenshot of a medical form titled "PŘÍKAZ NA VYŠETŘENÍ - ÚMRTVÍ K". The form contains various fields for patient information, including name, date of birth, and date of death. It also has sections for "Příčina smrti" (Cause of death) and "Diagnóza" (Diagnosis). There are checkboxes for "Vyšetření" (Examination) and "Ošetření" (Treatment). The form is filled out with some handwritten and printed text, including "Příčina smrti" and "Diagnóza".

Klinické + hygienické podmínky =
uznání NzP a vydání lékařského posudku o NzP
(středisko NzP)

Návrh na přezkoumání lékařského posudku o
(do 10 pracovních dní) event.
se lze vzdát práva na přezkoumání vydaného l

Případné přezkumné řízení vede příslušný
krajský úřad (magistrát HMP):

může vyžadovat odborná stanoviska:

- odborně způsobilá osoba KÚ („klinický znalec“),
- Ministerstvo zdravotnictví pro část hygienickou
(pro dg. covid-19 do 31. 3. 2022 – 66x).

? Zdravotníci/Sociální pracovníci apod.

Šetřením KHS bylo při práci posuzované osoby prokázáno riziko nákazy, tedy vyšší pravděpodobnost přenosu nákazy při výkonu práce než v jiném obvyklém kontaktu s jinými osobami, a to i v období epidemického výskytu onemocnění.

Součástí pracovní náplně posuzované osoby v inkubační době jejího onemocnění byla i péče o pacienty, manipulace s potenciálně kontaminovaným biologickým materiálem, OOPP apod., kdy přenos etiologického agens formou kapének, aerosolu či kontaktem nelze vyloučit, a to ani za důsledného používání všech odpovídajících OOPP.

Příklady: Návrhy na přezkoumání LP o uznání:

- posuzovaná osoba nepracovala na covid jednotkách, ale na standardních lůžkách, v domově důchodců apod.
- Ač je práce v kategorii druhé pro práci s biologickými činiteli, je riziko nákazy při práci posuzované jako v mimopracovním životě.
- Def. kategorie druhé a vyšší pro práci s biologickými činiteli: ...ze současné úrovně poznání nebo z vyhodnocení rizika vyplývá, že je při jejím vykonávání pravděpodobnost expozice BČ **vyšší** než u ostatní populace...

? Zdravotníci a očkování

Neočkovaný zdravotník – žádá o nzp covid-19, onemocnění bylo v jarní a podzimní vlně 2021. Tedy v době, kdy bylo očkování proti covid-19 dostupné. Má být posuzováno stejně jako v případě očkovanych zdravotníků?

? Zdravotníci – ale „bez kontaktu s pacienty, biol. materiálem event. bez manipulace s použitými OPP“
např. dispečink zdravotnické záchranné služby?

Pracuje na sále zdravotnického operačního střediska, kde přijímá tísňové výzvy pro ZZS, včetně získání všech dostupných informací k události a zajištění kontaktu na volající osobu, vysílá výjezdovou skupinu, případně předává výzvu jiné složce IZS, apod. Posuzovaná v rámci výkonu své práce nepřicházela do osobního kontaktu s pacienty či osobami vyžadujícími lékařskou pomoc.

? Zdravotníci – část inkubační doby v karanténě pro kontakt v domácnosti, část inkubační doby v práci

Posuzování mimopracovních podmínek není předmětem řízení o nemoci z povolání.

Součástí pracovní náplně posuzované osoby v části inkubační doby jejího onemocnění byla i péče o pacienty, manipulace s potenciálně kontaminovaným biologickým materiálem, OOPP apod.,...

? Mimopracovní možnost nákazy

Posuzování mimopracovních podmínek není předmětem řízení o nemoci z povolání.

KHS při ověřování podmínek vzniku nemoci z povolání nepřezkoumává případnou mimopracovní zátěž posuzované osoby, zabývá se pouze podmínkami výkonu práce u zaměstnavatele.

? Předchozí zaměstnavatel

- k námitce, že posuzovaná osoba byla rizikovým vlivům exponována již v předchozím zaměstnání

Ověření podmínek KHS se provádí u zaměstnavatele, u kterého posuzovaná osoba pracovala naposledy za podmínek,
za kterých posuzovaná nemoc z povolání vzniká.

? Více zaměstnavatelů

V případě, že posuzovaná osoba pracuje současně u více zaměstnavatelů, ověřují se podmínky vzniku onemocnění pro účely posuzování nemoci z povolání u všech zaměstnavatelů, u kterých je důvodné podezření na profesní etiologii šetřeného onemocnění (nemoc z povolání).

? OOP a NzP

- kontrola dodržování zásad bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je zcela na zaměstnavateli, který má dostatek právních nástrojů k jejich vymáhání ze strany podřízených pracovníků.

Nedodržování podmínek ochrany zdraví při práci ze strany zaměstnance (nenosí respirátor) nemůže být podmínkou pro neuznání nemoci z povolání.

Vybavení zaměstnance OOP je povinnost zaměstnavatele, i při jeho vybavení lze NzP uznat.

NzP po úmrtí posuzované osoby

1) Kdo může žádat o posouzení a uznání NzP u zemřelého zaměstnance?

Dle § 42 odst. 1 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách (dále jen „ZSZS“), poskytovatel vydává lékařský posudek o zdravotní způsobilosti nebo o zdravotním stavu na žádost pacienta nebo jiné k tomu oprávněné osoby.

Dle názoru ministerstva se za jinou oprávněnou osobu považuje zaměstnavatel i osoba, která má nárok na náhradu dle ZP.

Tyto osoby tedy mohou žádat o posouzení a uznání nemoci z povolání u zemřelého zaměstnance.

2) KHS – kdo je oprávněný za zemřelou posuzovanou osobu být informován o hygienickém šetření (k ověření podmínek vzniku onemocnění), účastnit se tohoto šetření a vyjádřit se k protokolu z tohoto šetření?

Ustanovení § 64 ZSZS počítá při šetření s přítomností zaměstnanců OOVZ dle zákona č. 258/2000 Sb. a zaměstnance.

S přítomností ostatních osob (pozůstalých) ZSZS nepočítá, a proto jim nemusí být umožněno účastnit se příslušného šetření.

Žádný zákon také nezakotvuje právo ostatním osobám vyjádřit se k protokolu o šetření.

Pozůstalí mají pouze právo podat dle § 46 odst. 1 ZSZS návrh na přezkoumání lékařského posudku.

NEMOCI Z POVOLÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE 2012 - 2021

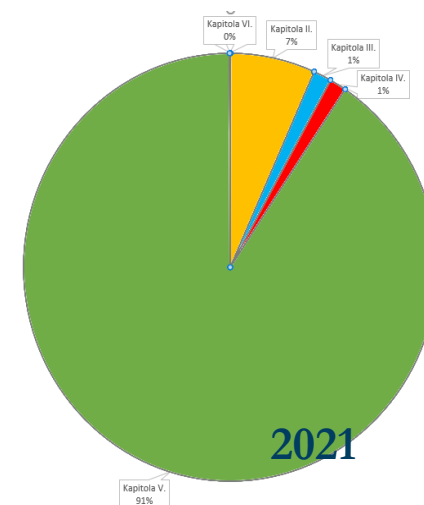
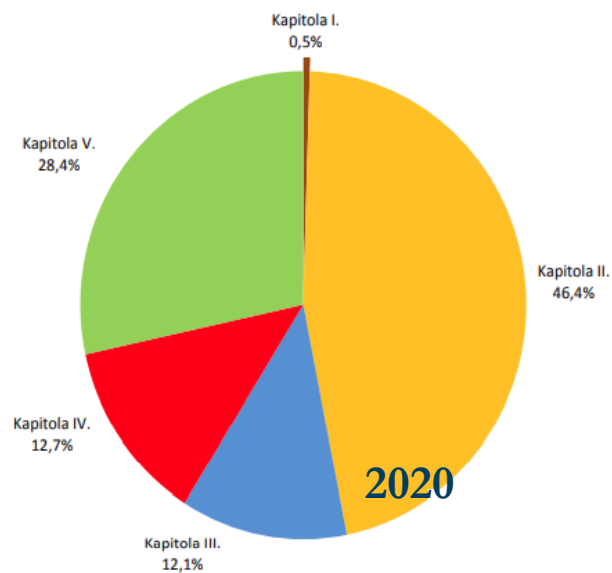
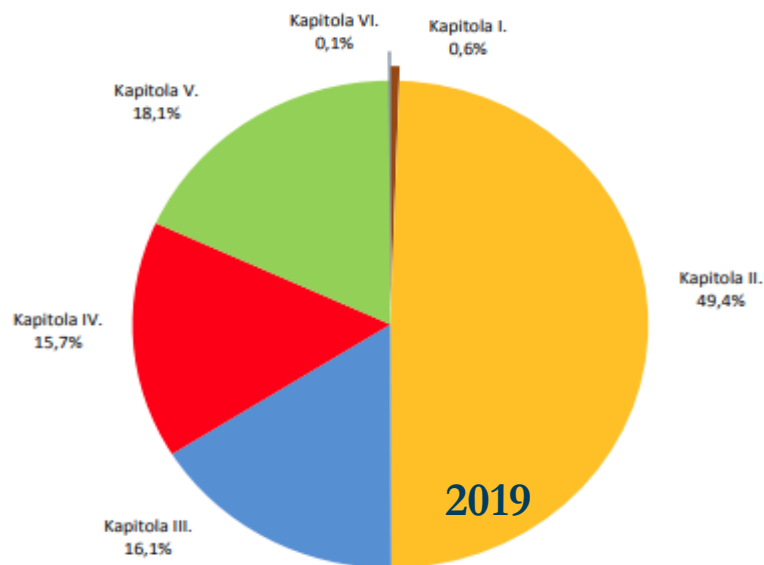
0 2 1

Státní zdravotní ústav

NzP	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
infekční	153	137	230	117	205	171	153	193	294 (150)	5473 (5369)
celkem	1099	1042	1250	1092	1297	1370	1282	1145	1112	6043

Při pracích, které byly kategorizovány zaměstnavatelem jako nerizikové, vznikají zejména nemoci přenosné a parazitární, nemoci kožní a alergické nemoci plic a horních cest dýchacích, u nichž dopředu nelze možnost onemocnění předvídat - uplatňuje se také individuální vnímavost jednotlivých osob.

Nemoci z povolání 2019 – 2020 – 2021, SZÚ

Kumulativní počet všech nakažených zdravotníků, sociálních pracovníků – informativně (ISIN)

30. 6. 2020

cca 1100 zdravotníků (cca 10 % všech hlášených případů SARS-CoV2 pozitivních)

31.12.2020

více než 60 tisíc

31.12.2021

více než 114 tisíc

NzP dle kapitoly V., dg. covid-19, úmrtí hlášené do NRNP do 31. 3. 2022

hlášeno 2021

úmrtí 2020 4x

úmrtí 2021 4x

muži 2x, ženy 6x

hlášeno 2022

úmrtí 2021 3x

muži 3x

Věková struktura

35 – 39 let 2x

40 – 49 let 4x

50 – 59 let 4x

65+ 1x

Očkování

neuvedeno 7x

dokončeno 1x

neprovedeno 3x

Profese

všeobecná sestra -6x

lékař 1x

zss záchranář/řidič 2x

sanitář 1x

vychovatel 1x

Nároky zaměstnance při uznání nemoci z povolání

Zaměstnavatel by měl být pro tyto účely ze zákona pojištěn a dojde-li k uznání nemoci z povolání, vlastní nárok zaměstnance pak proplácí příslušná pojišťovna, přičemž pojišťovny pro tento typ pojištění jsou stanoveny jen dvě: (Česká pojišťovna, a. s.) a Kooperativa, pojišťovna, a. s.

Zaměstnavatel pak právo, aby za něho pojišťovna nahradila škodu, která vznikla zaměstnanci při nemoci z povolání, a to v rozsahu, v jakém za ni zaměstnavatel odpovídá podle zákoníku práce.

- § 269 odst. 2 ZP (náhrada škody + nemajetkové újmy) jestliže vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti
- § 271a, b... ZP (druhy náhrad vč. náhrad pozůstalým)

Od dnešního dne 23. 3. došlo k **odstranění povinnosti vyplňovat některé položky** v souvislosti s častým výskytem onemocnění COVID-19, a to v níže uvedeném rozsahu:

Pokud je na hlášení v poli "Položka seznamu nemocí z povolání" uvedena hodnota "**5.1 nemoci přenosné a parazitární**", tak v celém průchodu systémem platí:

- a. **Zdroj expozice dle EODS** - automaticky se předvyplní číselníková hodnota "E66 - nemocný člověk,,
- b. **Kategorie rozhodujícího faktoru dle zaměstnavatele, Kategorie rozhodujícího faktoru dle KHS** - je možné ponechat prázdné,
- c. **Expozice od (rok), Expozice do (rok)** - je možné ponechat prázdné,
- d. **Datum posledního kontaktu** - je možné ponechat prázdné, název proměnné se pro všechny případy změnil na "**Datum poslední expozice**",
- e. **Počet roků expozice, Počet měsíců expozice, Počet dnů expozice, Expozice celkem** - je možné ponechat prázdné.

Odkazy:

<https://koronavirus.mzcr.cz/informace-ministerstva-zdravotnictvi-k-uznavani-onemocneni-covid-19-za-nemoc-z-povolani/>

<https://koronavirus.mzcr.cz/nejcastejsi-otazky-odskodneni-za-prodelani-onemocneni-covid-19-jako-nemoci-z-povolani/>

<https://www.prolekare.cz/casopisy/pracovni-lekarstvi/2020-3-4-5/onemocneni-covid-19-jako-nemoc-z-povolani-prvotni-uvahy-lekarske-i-pravnicke-pravni-stav-k-31-12-2020-126003>

Autoři: M. Holubová; D. Kantorová,
vyšlo v časopise: [Pracov. Lék., 72, 2020, No. 3-4, s. 47-50.](#)

Děkuji za pozornost.

MUDr. Markéta Holubová
marketa.holubova@mzcr.cz

Sekce ochrany a podpory veřejného zdraví, MZ ČR

Práce vznikla za podpory grantu IGA_LF_2022_005.